

अनुक्रमणिका

अ. क्र.	प्रकरणाचे नाव	पृष्ठ क्र.
	प्रास्ताविक	१-४
१. प्रकरण पहिले	मराठी कथेचे स्वरूप आणि परंपरा	५-३३
२. प्रकरण दुसरे	पानवलकरांचे लेखन आणि 'सूर्य' कथा	३४-६९
३. प्रकरण तिसरे	'अर्धसत्य' चित्रपट	७०-१२६
४. प्रकरण चौथे	'सूर्य' कथा आणि 'अर्धसत्य' चित्रपट (वाङ्मयीन अभ्यास)	१२७-१७५
५. प्रकरण पाचवे	उपसंहार	१७६-१८१
परिशिष्ट 'अ'	संदर्भग्रंथ सूची	१८२-१८५
परिशिष्ट 'ब'	'अर्धसत्य' चित्रपटातील छायाचित्रे	१८६-१८८

प्रास्ताविक

समाजाच्या विकासात साहित्याची आपली स्वतःची अशी भूमिका असते. कथा, कविता, कादंबरी, नाटक, चरित्र, आत्मचरित्र अशी साहित्याची अनेकविध रूपे आढळतात. आशयानुरूप वेगवेगळ्या पद्धतींच्या अभिव्यक्तींनी असे साहित्यप्रकार रूढ होत जातात. या साहित्यप्रकारातून त्या-त्या देशातील-प्रदेशातील जनजीवन, आचार-विचार, रूढी-परंपरा, संस्कृती भूतकाळात घडलेल्या घटनांची ओळख होत असते. कथा हा गद्यसाहित्याचा स्फूट प्रकार असून समाजातील घटनांचे प्रतिबिंब यातून घडते. म्हणूनच साहित्याला समाजाचा आरसा असेही म्हटले जाते.

चित्रपट या स्वतंत्र कलेचा विचार करता चित्रपट ही वैज्ञानिक युगाची देणगी आहे. मानवाच्या सर्वांगीण उन्नतीबरोबर त्याच्या भौतिक जीवनामध्ये वाढ झाल्यानंतर साहजिकच तांत्रिक प्रगतीच्या जोरावर तो विलासी जीवनाकडे वळू लागला. आणि यांत्रिकीकरणबरोबर करमणुकीच्यादेखील विविध साधनांचा शोध तो घेऊ लागला. यातूनच चित्रपटासारख्या प्रभावी माध्यमाचा शोध लागला. माणसाची करमणूक करणाऱ्या विविध साधनांपैकी सिनेमाने अत्यंत झपाट्याने संपूर्ण जगाला वेढले आहे. जगात सुमारे तीन हजार वर्षांपासून नाटके होत आहेत परंतु अवघ्या काही वर्षांपूर्वी निर्माण झालेल्या सिनेमाने मानवी मनावर, नाटकांच्या शेकडो पटीने जास्त प्रभाव पाडलेला आहे. पृथ्वीतलावर मानवाला आकर्षित करणाऱ्या साहित्य, चित्र, शिल्प, नृत्य, नाट्य या कलांत चित्रपटकलेने त्याच्या मनाला भुरळ घातलेली आहे. आज चित्रपट क्षेत्र विस्तारीत झाले असले तरी त्याचा मूळ पाया साहित्य हेच आहे. साहित्याप्रमाणेच चित्रपटातही समाजातील विविध घटनांची माहिती मिळते. चित्रपटातून बऱ्याचदा समाजात घडणाऱ्या घटनाक्रमाचे तत्कालिन परिणाम दाखवले जातात. म्हणूनच साहित्य आणि चित्रपट हे एकमेकांस